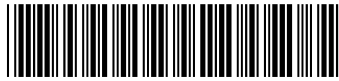

Državni izpitni center

M 1 2 2 1 0 3 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

==== Izpitna pola 1 ====

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sobota, 25. avgust 2012

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1

1. Razpravljalni esej

Moralna spornost nosilcev družbene moči

V eseju je kandidat skušal:

Točke	Primer
do 2 + do 2 + do 4	<p>♦ A predstaviti družbene okoliščine na začetku komedij <i>Revizor</i> in <i>Limonada slovenica</i> in označiti nosilce družbene moči;</p> <p>za predstavitev družbenih okoliščin na začetku komedij in za oznako nosilcev družbene moči, npr.:</p> <p>Komedija <i>Revizor</i> se dogaja v prvi polovici 19. stoletja v manjšem, zakotnem ruskem mestu, kjer oblast predstavlja župan. Drugi veljaki, ki v mestu opravljajo pomembnejše službe, so še sodnik, direktor bolnišnice in ravnatelj šole; hierarhično nižje od njih so drugi uradniki, med njimi tudi upravnik pošte. Vsi po vrsti so podkupljivi, zvijačni, pohlepni, koristoljubni in lažnivi, zato se zelo vznemirijo, ko izvedo, da bo njihovo mesto obiskal državni revizor. Zavedajo se, da razmere v mestu niso zgledne, za kar je odgovoren župan, ki je med svojim županovanjem dajal prednost osebnim interesom pred javnimi. Ne le da so se pri mestnem uradništvu razcvetele najslabše človeške lastnosti, tudi mesto je skrajno zanemarjeno in polno smeti. Komedija <i>Limonada slovenica</i> se dogaja ob koncu 20. stoletja v Sloveniji, in sicer spremljamo dogajanje po volitvah, po katerih je razmerje med levico in desnico izenačeno. Za mesto predsednika vlade se tako potegujeta prvak leve in prejšnji predsednik Počivavšek ter najmočnejši politik na desnici Kremžar, ki se želi povzpeti na vrh. Oba menita, da sta za ta položaj najprimernejša kandidata. Politične razmere v državi so napete, predstavniki obeh političnih strani pa kažejo le osebno željo po vzponu na oblast. Velike besede, kot so narod, resnica in morala, so popolnoma izpraznjene in delujejo kot politične fraze. Da bi dosegli cilj, so se oboji pripravljene zateči k manipulaciji, zvijačam, lažem, oboji dajejo prednost videzu pred resnico in oboji iščejo koristi le zase, ne pa za skupnost;</p>
do 4 + do 4	<p>♦ B razložiti, zakaj Hlestakov in Vasilij s svojim prihodom vznemirita nosilce družbene moči in kako se ti na njun prihod odzovejo;</p> <p>za razlago, zakaj Hlestakov in Vasilij s svojim prihodom vznemirita nosilce družbene moči in kako se ti na njun prihod odzovejo, npr.:</p> <p>Mestni veljaki v revnem uradniku Hlestakovu, ki se že dva tedna zadržuje v gostišču, »prepoznajo« revizorja, zato ta kar naenkrat postane središče njihovega zanimanja. Do njega so izjemno prijazni in ustrezljivi, župan ga celo gostoljubno preseli v svojo hišo, pogostijo ga v bolnišnici in pri županu – vse, da bi pokazali, kako zelo urejeno je njihovo mesto in kako srčni ljudje prebivajo v njem. Vsak od njih se hoče pokazati kot moralno neoporečen človek. Pred Hlestakovom se torej ljudje pretvarjajo, da bi se pokazali boljši, kot so v resnici. Podobno je v <i>Limonadi slovenici</i>. Ko Helena, Počivavškova sekretarka, po televiziji izve, da se je v domovino vrnil Vasilij, ki je kot ekonomist zaslovel v Ameriki, se domisli, da bi bil lahko on človek, ki bi ga predlagali za predsednika vlade. Ker je o namenih leveice kmalu obveščena tudi nasprotna stran, se začneta obe potegovati za njegovo pozornost. Obe strani skušata Vasilija prepričati, naj kandidira, pri čemer vsaka poudarja, da je prav ona najboljša izbira. V prepričevanju je veliko izkrivljanja resnice, pretvarjanja, laganja, predvsem pa manipulacije, tako da še bolj do izraza prihajata pritlehnost in plehkost slovenske politične elite;</p>
(do 2 + do 2)	<p>samo za obnavljanje ustreznega dogajanja;</p>

do 8	<p>♦ C primerjati ravnanje Hlestakova in Vasilija, ko se znajdeta v središču političnih spletk;</p> <p>za primerjavo ravnanja Hlestakova in Vasilija, ko se znajdeta v središču političnih spletk, npr.:</p> <p>Hlestakov in Vasilij se, ne da bi to sama hotela, znajdeta v središču dogajanja, saj družbena oziroma politična elita pleše okoli njiju. Na to situacijo pa se odzoveva različno. Hlestakov kmalu spozna, da ga imajo župan in njegovi možje za nekoga drugega, kot je v resnici, zato začne igrati njihovo igro. Začne se pretvarjati, da je pomembnejši iz Peterburga, in sprejemati njihova »posojila«. Hlestakov torej ni bistveno boljši od meščanov, saj ravno tako kot oni išče korist le zase, tudi pretvarjanje in laganje mu nista tuji. Vasilij pa resničnih namenov politične elite ne spregleda tako hitro. Da je bil žrtev prozorne politične manipulacije, ugotovi šele na tiskovni konferenci, ko je že privolil v vlogo kandidata za predsednika. Pred tem verjame, da ga ljudje cenijo zaradi njegovega znanja in izkušenj. V nasprotju s Hlestakovom, ki sprejme igro pretvarjanja, da bi se z njo okoristil, se Vasilij poda v politiko tudi zato, ker verjame, da s svojim znanjem lahko koristi mladi državi. Vasilij je torej nosilec vrednot, kot so znanje, poštenost in resnica. Te pa so v družbi na koncu kruto izigrane, zaradi česar se uspešni znanstvenik izkaže kot nekoliko naiven. Hlestakov seveda nima takih vrednot, zato na koncu on lahko izigra druge. Prevara meščane in pobegne z izkupičkom. Pred tem se poigra celo z ljubeznijo, saj se zaroči z županovo hčerjo, a hkrati zapeljuje njeno mater. Drugače je pri Vasiliju, ki ljubezen jemlje resno, saj se je tudi v imenu ljubezni do Helene odločil za vstop v politiko. Prizadene ga, ko ugotovi, da so bila tudi njegova čustva le predmet manipulacije. Na koncu se Hlestakov izkaže za preračunljivega prevaranta, Vasilij pa se osramočen in razočaran v ljubezni umakne iz države;</p> <p>(do 4) za predstavitev njenega ravnanja brez primerjave;</p>
do 6	<p>♦ Č komentirati konec obeh komedij;</p> <p>za komentar konca obeh komedij, npr.:</p> <p>V Gogoljevi komediji se mestni veljaki ob odhodu lažnega revizorja jezijo, krivdo za nesporazum valijo drug na drugega ter si očitajo neumnost in naivnost ...</p> <p>Limonada slovenica se zaključí z Vasilijevim odhodom v Ameriko ... Menim, da ...</p> <p>(do 3) za komentar konca samo ene komedije.</p>
Skupaj	30

Skupno število točk: 30

2. Razlagalni/interpretativni esej

Ivan Cankar. Za narodov blagor (odlomek)

Ivan Cankar: Za narodov blagor. Ljubljana: DZS, 1997. 75–77.

V eseju je kandidat skušal:

Točke	Primer
do 3 + do 3 + do 6	<p>♦ A predstaviti Gornika in opredeliti njegovo vlogo v komediji ter primerjati interese Kadivca in Helene, povezane z Gornikom;</p> <p>za predstavitev Gornika in za opredelitev njegove vloge v komediji ter za primerjavo interesov Kadivca in Helene, povezanih z Gornikom, npr.: Gornik bi se rad po očetovi smrti malo razgledal po svetu, tako se brez lastne volje in nekako po naključju znajde v svetu slovenske politične elite ter sproži komično prerivanje med veljaki. Vzrok za to ne tiči ne v Gornikovi osebnosti ne v njegovem delovanju, ampak gre preprosto za to, da ima Gornik denar in si zato tako Grozd kot Gruden obetata velike koristi, če bi ga pridobila zase. Meščanski veljaki se Gorniku sicer prilizujejo, a ga imajo v resnici za neokretnega in preprostega, imenujejo ga tudi kar tepec, zato pričakujejo, da bo lahek plen. Le Helena pronicljivo spozna, da je Gornik sicer res neroden, a da je pošten. Gornik deluje nekoliko naivno, a dobrodušno in flegmatično. Sam o sebi pravi, da je mehak, neumen, neroden in len. Morda se res izkaže za nerodnega v ljubezenskih spletkah, a hitro in pronicljivo spozna, da je mestnim veljakom samo sredstvo za njihov politični vzpon. To se mu zagnusi, zato se odloči odpotovati. Kljub svoji nerodnosti opazi, kateri ljudje okoli njega so boljši in bolj pošteni kot drugi. Za take ima Kadivca, Matildo in Ščuko. Slednjega celo vabi, naj zbeži z njim iz »smrdljive« družbe, v kateri živi. Svojo občutljivost Gornik pokaže tudi, ko Grozd poniža Ščuko, saj novinarju zatrdi, da bo pogledal proč, da ne bi gledal njegovega ponižanja. Okoli Gornika veljaki zaplešejo komični ples izključno zaradi njegovega denarja. Prav zaradi svojega denarja pa lahko Gornik njihov umazani svet brez težav zapusti, ko spregleda njihovo podlo igro. Interesi Kadivca in Helene, povezani z Gornikom, so na videz popolnoma različni. Kadivec je zaljubljen v Matildo, ki pa jo hoče njun skrbnik, doktor Grozd, na vsak način podtakniti Gorniku za ženo in tako pridobiti vpliv nad njim. Kadivec bi se zato Gornika rad zlepa ali zgrda znebil, saj se boji, da bo Matilda podlegla stričevim pritiskom in privolila v poroko z Gornikom. V nasprotju s Kadivcem, ki se želi Gornika znebiti, bi ga Helena zaradi podobnih razlogov kot Grozd rada pridobila na svojo stran. Prav na tej točki se interesi Helene in Kadivca srečajo: Kadivec ji Gornika dobesedno ponuja in Helena je darilo pripravljena sprejeti;</p> <p>(do 3) samo za predstavitev interesov brez primerjave;</p>
do 1 + do 6	<p>♦ B pojasniti, kdo od obeh dramskih likov deluje v odlomku bolj komično in zakaj;</p> <p>za pojasnilo, kdo od obeh dramskih likov deluje v odlomku bolj komično in zakaj, npr.: V odlomku deluje bolj komično Kadivec. Sprva ga Helena samo posluša in šele postopoma ugotavlja, zakaj je mladenič tako zelo razburjen. Kadivec je komičen zaradi svoje mladostne zaletavosti in naivnosti. Na vsak način hoče prepričati Heleno, naj za vsako ceno pridobi Gornika na svojo stran, pri tem pa nespretno prikriva pravi razlog, zakaj ga hoče odstraniti iz Grozdove hiše. Komično delujejo poudarjena Kadivčeva vznemirjenost in številna nasprotja v njegovem govoru: za Gornika v isti sapi trdi, da je pošten in poln postranskih namenov, pravi, da je »velika sreča za naš narod«, hkrati pa sprašuje Grudnovko, ali bi ga ustrelil. Komično delujejo tudi njegova pretiravanja: Gornik po njegovih besedah sedi pri Grozdovih na vsakem stolu, na stenah in celo na stropu. S komičnim stopnjevanjem zanika možnost Gornikove poroke z Matildo. Svoje zasebne interese, zakaj hoče odstraniti Gornika iz Grozdove hiše, pa nerodno skriva za interese naroda;</p>

do 4	<p>♦ C razložiti, kako Kadivčev obisk vpliva na Helenino delovanje v nadaljevanju drame;</p> <p>za razlago, kako Kadivčev obisk vpliva na Helenino delovanje v nadaljevanju drame, npr.:</p> <p>Ko Helena dojame vzrok Kadivčevega obiska, ga premeteno spodbudi, da ji pove čim več o Gornikovih obiskih pri Grozdovih. Zave se, da bi bili lahko zaradi njih ogroženi načrti njenega moža, povezani z Gornikom, zato se odloči, da bo delovala hitro in odločno. V enem od najzanimivejših prizorov v komediji, ki se dogaja kmalu po Kadivčevem obisku pri Grudnovih, skuša Helena zvito in prefinjeno zapeljati Gornika in ga tako pridobiti na stran svojega moža;</p>
do 2 + do 5	<p>♦ Č nasloviti odlomek tako, da bodo poudarili Helenino vlogo v njem, in s pomočjo dramskega dogajanja komentirati Helenino vlogo v celotni drami;</p> <p>za naslovitev odlomka, tako da bo poudarjena Helenina vloga v njem, in za komentiranje Helenine vloge v celotni drami s pomočjo dramskega dogajanja.</p>
Skupaj	30

Skupno število točk: 30

Opozorilo!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:
 - a) *vsebina*: točke dodajamo po točkovniku,
 - b) *jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo ustrezno znižujemo, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	do 6	do 5	do 5
449–300	do 4	do 4	do 4
299–150	do 2	do 2	1
pod 150	1	1	0

- Zapis osebnih lastnih imen in svojilnih pridevnikov:
 - Bobčinski, Bobčinskega
 - Hlestakov, ... s Hlestakovom; pismo Hlestakova
 - mestni glavar/župan
- Kot pravopisno napako ne štejemo zapis besede Glavar, če je rabljena samostojno.